

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 20.4.2005
COM(2005) 153 galīgā redakcija

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI, EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

ES reaģēšanas spējas stiprināšana katastrofu un krīžu gadījumos trešās valstīs

1. IEVADS

Šo paziņojumu Komisija sniedz saskaņā ar ES Rīcības plānu, ko Luksemburgas prezidentūra izklāstīja 2005. gada 31. janvāra Vispārējo lietu un ārējo attiecību padomē (VLĀAP) pēc 2004. gada 26. decembra cunami.

Eiropas reakcija uz cunami izraisīto katastrofu bija tūlītēja un dāsna. Eiropas Kopienai bija nozīmīga loma. Lai gan tās reakcija parādīja to kopīgo resursu dziļumu un apjomu, kurus Eiropas Savienība var izmantot ar Kopienas un divpusējo programmu starpniecību, kā arī tās jaunās militārās spējas, tā arī lika saprast katastrofas operatīvo un politisko sarežģītību, gatavību krīzei un spēju reaģēt uz to.

Prezidentūras Rīcības plāns pievēršas trim šādiem galvenajiem jautājumiem:

- veiktie pasākumi, kas apmierina cunami skarto reģionu vajadzības;
- pasākumi, kas uzlabo ES reaģēšanas spēju, tās saskaņotību un efektivitāti;
- pasākumi, kas veicina nākamo katastrofu novēršanu, agrīno brīdināšanu par tām un gatavību tām.

Saskaņā ar VLĀAP izklāstīto ES Rīcības plānu Komisijas priekšsēdētājs ir izstrādājis ziņojumu par Kopienas finansiālo palīdzību cunami skartajiem reģioniem, kā arī plānu attiecībā uz to, kā ilgtermiņā attīstīt ES spēju paredzēt katastrofas un krīzes un reaģēt uz tām nākotnē. Šis paziņojums balstās uz šo plānu.

Paziņojumam ir divi pielikumi. Pirmais pielikums ir atjaunināts ziņojums par Komisijas veiktajiem pasākumiem, lai apmierinātu Indijas okeāna cunami skarto rajonu vajadzības. Tajā aprakstīta tās 103 miljonus euro vērtā humānās palīdzības programma, 350 miljonus euro vērtā ilgtermiņa atjaunošanas programma un virkne papildu pasākumu, ietverot tirdzniecības koncesijas un Eiropas Investīciju bankas darbības.

Otrajā pielikumā aprakstīta virkne Kopienas instrumentu un programmu, kas veicina agrīno brīdināšanu un gatavību katastrofām visā pasaulē.

2. SASKAŅOTAS UN EFEKTĪVAS REAKCIJAS NODROŠINĀŠANA

Kopiena savām ārējām darbībām ir izveidojusi vairākus noteiktus instrumentus. Tie atbilst dažādiem politikas veidiem un uzdevumiem: humānās palīdzības, stabilizācijas, atjaunošanas un ilgtspējīgas attīstības mērķi, ekonomiskā sadarbība un pamattiesības. Kopienas reakcija uz cunami parādīja plašo tās rīcībā esošo instrumentu klāstu, ar ko pievērsties katastrofām un krīzēm. Tā parādīja, ka papildus attiecīgajiem ārējo attiecību instrumentiem kopējo darbību stiprināšanai var koordinēti mobilizēt daudzus iekšējās politikas instrumentus. Tie ietver ne tikai Kopienas civilās aizsardzības mehānismu, bet arī programmas pētniecības, informācijas sabiedrības, tiesiskuma, brīvības un drošības, kā arī zivsaimniecības jomā. Kopienas rīcības stiprā puse ir tās spēja integrēt iekšējā politikā izveidotās

spējas tajos pasākumos, ko veic ar ārējām darbībām paredzētiem specializētiem instrumentiem.

Papildu dimensiju ienes militārās un civilās spējas, kas tiek attīstītas kopējās ārējās un drošības politikas jomā.

Šī spēju dažādība ir viena no Eiropas Savienības stiprajām pusēm. Divkārs uzdevums ir nodrošināt efektīvu, ātru un elastīgu reakciju ārkārtas situāciju gadījumos, kā arī saskaņoti mobilizēt un attīstīt šos resursus un izmantot to attiecīgās stiprās puses.

Šajā paziņojumā aprakstīto pasākumu kopīgais mērķis ir veicināt efektivitāti, saskaņotību un koordināciju starp dažādajiem ES ārpolitikas instrumentiem katastrofu un krīžu situācijās, vienlaikus saglabājot katra konkrēto uzdevumu, un jo īpaši to, kas pazīstams ar nosaukumu "humānā telpa"¹. To mērķis ir nodrošināt, lai Komisija varētu:

- dot efektīvu ieguldījumu ES līmeņa politikas un prakses attīstībā saistībā ar reaģēšanu uz katastrofām un krīzēm;
- atbalstīt uzlabotu operatīvo sadarbību starp Komisiju, dalībvalstīm un Padomes Ģenerālsēkretariātu;
- pievērsties nozīmīgākajiem administratīvo spēju trūkumiem;
- sekmēt to, lai tiktu stiprināts plašāks starptautisks mehānisms reaģēšanai uz katastrofām un krīzēm.

ES jau ir izveidojusi virkni nozīmīgu forumu, kuros var apspriest politikas un operatīvās saskaņotības jautājumus saistībā ar katastrofām un krīzēm vai kuri ir paraugs šāda darba veikšanai. Tie ietver VLĀAP ikgadējo apspriedi par ES ārējās darbības efektivitāti, programmu, lai īstenotu "Barselonas saistības"² par ārējās palīdzības stratēģiju un procedūru saskaņošanu, patlaban notiekošās debates starp Komisiju un dalībvalstīm attiecībā uz ES humānās palīdzības kvalitāti un stratēģiskās plānošanas scenārijus, kas jāizstrādā Civilmilitārajai grupai. Komisijai būs nozīmīga loma gan šajos forumos, gan attiecīgās starptautiskās struktūrās, piemēram, ESAO Komitejā par palīdzību attīstības jomā un starptautiskajās sanāksmēs par efektīvu humāno palīdzību.

3. EIROPAS SAVIENĪBAS REAĢĒŠANAS SPĒJU STIPRINĀŠANA – ESOŠO INSTRUMENTU, TO EFEKTIVITĀTES UN KOPĒJĀS SASKAŅOTĪBAS UZLABOŠANA

Galvenie instrumenti tūlītējai ES reakcijai uz katastrofām joprojām ir Kopienas humānā palīdzība, ko sniedz atbilstīgi Padomes Regulai (EK) Nr. 1257/96, kā arī

¹ Operatīvie apstākļi, kas nepieciešami, lai varētu neitrāli, objektīvi un bez jebkādas diskriminācijas piegādāt humāno palīdzību un nodrošināt brīvu un tiešu piekļuvi katastrofas upuriem.

² Padome pieņēma "Barselonas saistības" 2002. gada 14. martā. Tās balstās uz starptautiski pieņemtu paraugpraksi, arī no ESAO Komitejas par palīdzību attīstības jomā īpašā uzdevuma grupas par ziedotāju praksi, un ir daļa no ārējās palīdzības stratēģiju un procedūru saskaņošanas procesa, par ko vienojušās dalībvalstis un Kopiena.

dalībvalstu spējas, ko mobilizē ar ES civilās aizsardzības mehānisma starpniecību. ES militārie līdzekļi var papildināt un stiprināt palīdzības piegādi ar abu minēto mehānismu starpniecību. Turklāt šobrīd tiek izstrādāti stratēģiskās plānošanas scenāriji tā sauktajiem Pētersbergas uzdevumiem, kur izmanto gan civilos, gan militāros līdzekļus.

Šiem instrumentiem nekavējoties seko īstermiņa un vidēja termiņa EK palīdzība katastrofu un krīžu gadījumos tās ātrās reaģēšanas mehānisma ietvaros³, kā arī tās galvenās ārējās palīdzības programmas. Precīza šīs palīdzības secība ir atkarīga no konkrētā notikuma rakstura, un jebkurā brīdī notikuma vietā var atrasties virkne visdažādāko civilo un militāro dalībnieku.

Šajā iedaļā aprakstīti pasākumi, lai stiprinātu Kopienas instrumentus un to saistību un saskaņotību ar plašākām ES un starptautiskās sabiedrības darbībām.

3.1. Humānā palīdzība

Kopienas humānās palīdzības vienīgais mērķis ir novērst vai atvieglināt cilvēku ciešanas. Kopienas humānās darbības balstās tikai un vienīgi uz cietušo vajadzībām, tās nevada nekādi politiski apsvērumi un tās arī nav no šādiem apsvērumiem atkarīgas. Humāno palīdzību sniedz saskaņā ar starptautiskajiem tiesību aktiem cilvēktiesību jomā un neitralitātes, objektivitātes un nediskriminācijas humānajiem principiem. Šie pamatprincipi tagad ir ierakstīti Konstitūcijā. Tie ir galvenie operatīvie apsvērumi, lai nodrošinātu palīdzības efektivitāti un gan palīdzības sniedzēju, gan cietušo drošību un aizsardzību.

Cunami parādīja, cik vērtīgi ir militārās loģistikas līdzekļi, papildinot un atbalstot humānās palīdzības organizācijas tajās jomās, kur to glābšanas un palīdzības piegādes spēja ir pārslogota vai nepietiekama. Tomēr jānodrošina, lai visas humānās palīdzības operācijas, kurās izmanto militārus līdzekļus, saglabātu savu civilas un objektīvas misijas raksturu. Tas ir īpaši svarīgi sarežģītās ārkārtas situācijās⁴, kur obligāti jā saglabā atšķirība starp militāro dalībnieku un humānās palīdzības sniedzēju lomām. Šim nolūkam un lai saglabātu "humānās telpas" neitralitāti, Komisija lielu nozīmi piešķir tam, lai gan konflikta, gan pārējās situācijās tiktu ievērotas ANO Pamatnostādnes par militārās un civilās aizsardzības līdzekļu izmantošanu humānās operācijās⁵. Šīs starptautiski pieņemtās pamatnostādnes paredz militāro līdzekļu izmantošanu humānās operācijās un glābšanas darbos pēc civilo humānās palīdzības sniedzēju pieprasījuma un ciešā sadarbībā ar tiem. Šīs pamatnostādnes arī ir būtiski operatīvie elementi, lai nodrošinātu gan palīdzības sniedzēju, gan cietušo drošību un aizsardzību.

Komisija atzīst un atbalsta to, ka ANO ir galvenā loma starptautisko humānās palīdzības sniegšanas centienu koordinēšanā.

³ Padomes 2001. gada 26. februāra Regula (EK) Nr. 381/2001, ar kuru izveido ātrās reaģēšanas mehānismu.

⁴ Jēdziens "sarežģīta ārkārtas situācija" attiecas uz humānu krīzi konflikta zonā.

⁵ 1994. gada "Oslo pamatnostādnes" par dabas katastrofām un 2003. gada "Militāro un civilo aizsardzības līdzekļu (MCDA) pamatnostādnes" par cilvēka izraisītām katastrofām.

Komisija strādās kopā ar Padomes Civilmilitāro grupu, lai nodrošinātu, ka šie principi un pamatnostādnes tiek pienācīgi atspoguļoti attiecīgajos stratēģiskās plānošanas scenārijos, ko grupa izstrādā.

3.1.1. *Gatavības uzlabošana*

Kopienas humānā palīdzība tiek virzīta galvenokārt caur ANO specializētajām aģentūrām, Sarkanā Krusta struktūrām un Eiropas NVO. Daudzas no šīm organizācijām darbojas ar starptautisku pilnvarojumu un tiek atzītas par vadošām organizācijām savā attiecīgajā kompetences jomā⁶.

Eiropas Kopienas Humānās palīdzības biroja (ECHO) partnerība ar šīm organizācijām nodrošina Kopienai labi organizētu spēju ātri reaģēt uz pēkšņām katastrofām. Tā klātbūtne apmēram 70 valstīs visā pasaulē, īpaša uzmanība neaizsargātākām valstīm un ātrās finansēšanas procedūras, kas ļauj ārkārtas finansēšanas lēmumus pieņemt pirmajās krīzes stundās, nozīmē, ka Kopiena ir viens no vadošajiem ziedotājiem pēkšņu katastrofu gadījumos.

Komisija strādās pie tā, lai uzlabotu galveno partneru darbības spējas, finansējot sagatavotības pasākumus, jo īpaši būtiski svarīgu tūlītējas palīdzības priekšmetu priekšlaicīgu izvietojumu. Komisija jau finansē UNICEF, lai priekšlaikus izvietotu galvenos ārkārtas situācijās nepieciešamus priekšmetus reģionālajos mezglos un sagatavotu reaģēšanas plānus 16 neaizsargātās valstīs, un līdzīga programma tai ir arī kopā ar PVO. Tā patlaban risina sarunas, lai šādas programmas attiecinātu arī uz Starptautiskā Sarkanā Krusta federāciju, kā arī uz citām starptautiskām nevalstiskām organizācijām. Turklāt tā izvērtē iespējas stiprināt savu īstenošanas partneru apgādes jaudu, īpaši aviotransportu, lai veicinātu palīdzības personāla un palīdzības ātru nogādi.

3.1.2. *Ātrās analīzes un izvērtēšanas spējas uzlabošana*

Lielākas katastrofas gadījumā laba koordinācija un droša un strauja vajadzību izvērtēšana ir galvenie humānās reaģēšanas efektivitātes faktori. Komisija tādēļ paaugstinās savas novērtēšanas spējas, balstoties uz jau esošo tīklu – 69 humānās palīdzības ekspertiem un 250 vietējiem darbiniekiem, kas izvietoti reģionālajos birojos visā pasaulē. Šie eksperti ir specializējušies galvenajās palīdzības un humānajās nozarēs (piemēram, veselības aizsardzība, ūdens un sanitārija, pārtikas, pajumtes un mājvietu nodrošināšana), un tos var nogādāt jebkuras katastrofas vietā 24 stundu laikā. Tas uzlabos ES izvērtēšanas spējas savietojamību ar ANO un Sarkanā Krusta sistēmām. Tādējādi tiks atbalstīta arī ANO vadošā loma reakcijas uz katastrofām koordinēšanā.

Tiks veikti šādi konkrēti pasākumi:

- pakāpeniski palielināts klātienē izvietoto ekspertu skaits no 69 līdz 150;

⁶ Piemēram, UNHCR attiecībā uz bēgļiem, UNICEF attiecībā uz bērniem, ICRC attiecībā uz civilpersonu un ieslodzīto aizsardzību un starptautisko tiesību aktu cilvēktiesību jomā piemērošanu, UNOCHA attiecībā uz humānās palīdzības koordināciju, utt.

- ekspertu apmācība ANO Humānās palīdzības koordinācijas biroja (OCHA) UNDAC⁷ un Sarkanā Krusta FACT⁸ novērtēšanas un koordinēšanas metodēs, lai panāktu sinerģiju un savstarpēju atbalstu, veicot vajadzību novērtēšanu;
- papildspēku kapacitātes attīstīšana, kas priekšlaicīgi izvietoti ECHO reģionālo biroju līmenī, ļaujot 24 stundu laikā izvietot ārkārtas situācijās specializētas daudznosaru vienības.

Ir sagādāts finansējums un notiek pieņemšana darbā, lai panāktu sākotnējo palielinājumu līdz 100 ekspertiem. Kad viss būs pabeigts, ECHO pirms tālākiem pastiprināšanas pasākumiem no jauna izvērtēs tīkla sniegumu.

3.1.3. *ANO ātrās novērtēšanas spējas un grupu sadarbības pastiprināšana*

ES atzīst OCHA vadošo lomu katastrofu seku likvidēšanas koordinēšanā, un ES Rīcības plānā pēc cunami ir pareizi uzsvērts, ka ir vēlama “sadarbspēja” ar ANO. Papildus iepriekš izklāstītajiem pasākumiem Komisija tieši atbalsta OCHA koordinācijas spēju gan ar finansējumu, gan tehnisko sadarbību ar EK Kopīgo pētniecības centru. Tā arī finansē izstrādājamo OCHA rokasgrāmatu par militāro līdzekļu izmantošanas humānās palīdzības pasākumos vadlīniju īstenošanu.

3.1.4. *Eiropas Brīvprātīgo humānās palīdzības korpuss*

ES Rīcības plānā ir aicināts apdomāt jautājumu par humānās palīdzības brīvprātīgo korpusu. Tas atspoguļo Konstitūcijā paredzētos noteikumus attiecībā uz Humānās palīdzības brīvprātīgo korpusu⁹.

Komisija ir sākusī pētījumu par esošajām humānās palīdzības brīvprātīgo shēmām (piemēram, ANO brīvprātīgie, Sarkanā Krusta brīvprātīgie). Pētījums palīdzēs identificēt kopīgās iezīmes un paraugpraksi. Tā sniegs ieteikumus par iespējamo EK atbalstu brīvprātīgo apmācībai un par ES apmācīto brīvprātīgo, kuri būs humānās palīdzības organizāciju rīcībā kā rezervisti, saraksta izveidošanu.

3.1.5. *Saskaņotības uzlabošana ES humānajai palīdzībai kopumā*

Stiprināta koordinācija starp Kopienas humāno palīdzību un ES dalībvalstu divpusējo palīdzību katastrofu un krīžu gadījumos būtu ieguvums visiem. Lēmumu pieņemšanā ātri mainīgās situācijās viens no galvenajiem elementiem ir standartizētas un reālā laika informācijas plūsma. Tādēļ Komisija ierosina šādus konkrētus pasākumus, ko varētu ātri īstenot:

- izveidot humāno ārkārtas situāciju dalībvalstu kontaktpunktu tīklu;
- uzlabot esošo ES humānās ziņošanas sistēmu (t. s. “14 punktu sistēmu”), padarot to pilnīgi savienojamu ar UNOCHA finanšu uzraudzības sistēmu, un uzlabot tās izmantošanu dalībvalstīs;

⁷ ANO Katastrofu novērtēšanas un koordinēšanas vienības.

⁸ Lokālā novērtējuma un koordinēšanas vienības.

⁹ Konstitūcijas III-321. panta 5. punkts.

- savus klātienē izvietotos humānās palīdzības ekspertus nodot dalībvalstu rīcībā, lai konsultētu un palīdzētu divpusējās humānās palīdzības sniegšanā, kā arī sekmētu Kopienas un dalībvalstu palīdzības koordināciju šajā jomā.

3.2. Civilās aizsardzības mehānisms

Kopienas civilās aizsardzības mehānisms sekmē dalībvalstu specializētu resursu mobilizāciju katastrofu seku likvidēšanai gan ES, gan ārpus tās. Darbības ārpus ES var veikt vai nu autonomi, vai kā ieguldījumu kādas starptautiskas organizācijas veiktos pasākumos¹⁰. Komisija un ES prezidentūra, kas rīkosies ciešā sadarbībā, nodrošinās pasākumu koordinēšanu ārpus ES.

Pasākumos mehānisma reaģēšanas spējas stiprināšanai jāņem vērā šāda divējāda loma. Šie pasākumi ir sīkāk izklāstīti Komisijas paziņojumā “Kopienas civilās aizsardzības mehānisma uzlabošana”¹¹. Tomēr, attīstot mehānisma darbību trešās valstīs, pienācīgi jāņem vērā citu starptautisku organizāciju mandāti un esošie starptautiskie koordinācijas mehānismi.

Tūlītēji pasākumi būs vērsti uz to, lai uzlabotu mehānismu un maksimāli palielinātu tā sniegtās palīdzības ietekmi esošā tiesiskā regulējuma ietvaros. Komisija ierosina:

- nodrošināt vienošanās ar ANO OCHA pilnīgu īstenošanu, lai maksimizētu pieejamo resursu izmantošanu un panāktu koordinētu reakciju uz katastrofām trešās valstīs;
- sekmēt sagatavotību, veicot turpmākas mācības un vingrinājumus. Ātri jāturpina ES civilās aizsardzības spēju novērtēšana, kas balstīta uz scenārijiem, pilnībā līdzdarbojoties visām dalībvalstīm;
- veidot modulāru pieeju, kas balstīta uz ātri izvietojamiem valstu civilās aizsardzības moduļiem; ja šos moduļus paredzēts izvietot trešās valstīs, uzmanība jāpievērš to papildināmībai ar tiem moduļiem, kurus izstrādā UNOCHA;
- pastiprināt saiknes starp mehānismu un agrīnās brīdināšanas sistēmām un stiprināt Komisijas Uzraudzības un informācijas centra (UIC) analītisko un plānošanas jaudu. Tas ietvers saiknes stiprināšanu ar UNDAC trauksmes un dežūru sistēmu un tās virtuālo Pasākumu operatīvās koordinācijas centru (*OSSOC*);
- pastiprināt specializēto civilās aizsardzības vajadzību novērtēšanu uz vietas un uzlabot ES civilās aizsardzības līdzekļu izvietojanas koordinācijas spēju, to pilnībā koordinējot ar citiem dalībniekiem;
- uzlabot piekļuvi ES militārajiem līdzekļiem katastrofu seku likvidēšanai, labāk izmantojot ES militāro līdzekļu datu bāzi, kopā ar Civilmilitāro grupu izstrādājot īpašus plānošanas scenārijus un kopā ar ES militāro štābu izveidojot operatīvās procedūras;

¹⁰ Padomes 2001. gada 23. oktobra Lēmums, ar ko izveido Kopienas mehānismu pastiprinātas sadarbības veicināšanai civilās aizsardzības palīdzības intervenču jomā (2001/792/EK, EAEK).

¹¹ KOM(2005)137, 20.04.2005.

- nodrošināt Kopienas finansējumu transporta izdevumiem.

Ilgtermiņā paredzamas plašākas un strukturālas mehānisma reformas, atbalstot tās ar lielākiem finanšu resursiem, ko Komisija ierosinājusi jaunajā finanšu plānā¹². Tādējādi ES līmenī veidosies spēcīgāka civilā aizsardzība, kam būs nepieciešams:

- veicināt civilās aizsardzības spējas, kas pieejamas palīdzības sniegšanai ES līmenī;
- pilnvarot Komisiju informēt trešas valstis par iespēju lūgt palīdzību, kad vien tām ir vajadzīga palīdzība civilajā aizsardzībā;
- izstrādāt gatavības moduļus, kas atrodas dalībvalstīs, tūlītējai izvietošanai pēc palīdzības pieprasījuma saņemšanas;
- sniegt finansējumu UIC, lai tas varētu īrēt aprīkojumu, kas vajadzīgs, lai nodrošinātu ātru Eiropas reakciju, un ko nevar iegūt no dalībvalstīm vai citiem avotiem, vienlaikus stiprinot saiknes ar ANO Kopīgo loģistikas centru;
- sekmēt reakcijas uz katastrofām starptautisku koordināciju.

3.3. Palīdzība rehabilitācijai, atjaunošanai un attīstībai

Tāpat kā ar humāno palīdzību un civilo aizsardzību, efektivitāte ES vidēja termiņa palīdzībai katastrofu un krīžu pārvarēšanai un atjaunošanas darbiem ir atkarīga no tā, vai agrīnā posmā ir pieejama kvalitatīva vajadzību novērtēšana, un no īstenošanas jaudai nepieciešamās elastības, lai spētu palīdzību piegādāt laikus.

Ar šādu nolūku Komisija izveidos Novērtēšanas un Plānošanas grupas. Tajās tiks apvienoti ierēdņi un nozaru speciālisti no visas Komisijas un tās 130 delegācijām. Grupas būs gatavas darbam īsā termiņā misijās, kas ilgs līdz vienam mēnesim, un tās varēs izmantot ārējos ekspertus. Dalībvalstis tiks mudinātas piedalīties.

Novērtēšanas grupām tiks piešķirtas atšķirīgas lomas atkarībā no krīzes rakstura un Komisijas paredzētās reakcijas apjoma, ieskaitot:

- dalību daudzpusējā vajadzību novērtēšanā, ko veic Pasaules banka vai ANO;
- programmu veidošanu un detalizētu projektu identifikāciju EK krīzes un atjaunošanas ārkārtas finansēšanai;
- ilgtspējīgas attīstības mērķu un stratēģiju iekļaušanu ārkārtas palīdzības plānošanā, lai nodrošinātu iespējami vieglu pāreju no ārkārtas rehabilitācijas un atjaunošanas palīdzības uz ilgtermiņa attīstības posmu;
- piedalīšanos KĀDP faktu vākšanas misijās, ko organizē Padomes sekretariāts.

Tiks veikti vairāki praktiski pasākumi šo grupu izveidei:

¹²

Sk. Komisijas priekšlikumu par Ātrās reaģēšanas un gatavības instrumentu ievērojamām ārkārtas situācijām KOM(2005) 113 galīgais, 6.4.2005. un tās priekšlikumu pēc Stabilitātes instrumenta KOM(2004) 630 galīgais, 29.9.2004.

- tiks izveidots iekšējo ekspertu saraksts;
- tiks izstrādāts kopīgs apmācības kurss;
- tiks veikti pasākumi, lai nodrošinātu, ka personālu var gan ātri atsaukt no uzdevuma, gan ātri norīkot.

Plānojot savu reakciju uz katastrofām un krīzēm, Komisija uzskata, ka būtu ļoti lietderīgi kopā ar dalībvalstīm un Padomes Ģenerālsekretariātu izstrādāt kopīgu un uzticamu analīzi par stāvokli attiecīgajā vietā. To pēc tam varētu izmantot, pieņemot lēmumus par Kopienas, KĀDP un divpusējās palīdzības programmu attiecīgajām prioritātēm. Sākotnēji Komisija meklēs iespējas veikt kopīgus novērtējumus kopā ar Padomes Ģenerālsekretariāta kolēģiem.

Bez tam būs jāveic pasākumi, lai īsā laikā būtu iespējams palielināt delegāciju īstenošanas jaudu.

3.4. Kopienas programmu un ES civilo un militāro spēju saiknes stiprināšana

Civilmilitārajai plānošanas grupai būs svarīga ietekme uz ES krīzes reaģēšanas attīstību. Ņemot vērā plašo pieredzi, kas Komisijai ir palīdzības un pēckonflikta stabilizācijas pasākumu vadībā, un ar krīzes situācijām saistīto Kopienas resursu dziļumu un apjomu, ir svarīgi, lai Komisija dotu pilnīgu ieguldījumu minētās grupas darbā.

Tālab Komisija norīkos darbā Civilmilitārajā grupā sadarbības koordinatorus. Viņu galvenais uzdevums būs veicināt saskaņotību starp EK plānošanas pieņemumiem un KĀDP pasākumiem, noteikt praktisko kārtību militāro līdzekļu izmantošanai Kopienas civilo programmu atbalstam, kā arī nodrošināt, lai varētu tikt pienācīgi ņemti vērā iepriekš izklāstītie apsvērumi saistībā ar humānās palīdzības pasākumiem un “humānās telpas” saglabāšanu. Sadarbības koordinatori nodrošinās speciālās zināšanas humānajā palīdzībā un reaģēšanā uz katastrofām, kā arī atjaunošanas palīdzības vadīšanā. Tie pilnīgi iesaistīsies grupas ikdienas darbā, vienlaikus sniedzami pārskatus Komisijas dienestiem.

3.5. Pareiza finanšu vadība

Nākamajā Finanšu regulas pārskatīšanā tiks izstrādāts priekšlikums attiecībā uz to, kā vislabāk savienot vajadzību pēc elastīgas un ātras palīdzības krīžu un katastrofu gadījumos ar pareizas finanšu vadības un publiskā iepirkuma prasībām. Turklāt Komisija turpinās attīstīt savus kontroles un pārraudzības mehānismus, lai nodrošinātu pareizu un efektīvu finanšu vadību Kopienas krīžu un katastrofu palīdzībā. Sadarbība un informācijas apmaiņa ar citiem ziedotājiem tiks veicināta, ņemot vērā šos apsvērumus.

4. LĪDZEKĻU PIESKAŅOŠANA IECERĒM - GALVENIE STRUKTURĀLIE PASĀKUMI

4.1. Uzlabota plānošana, koordinācija un saskaņotība

Komisijas priekšsēdētājs 31. janvāra VLĀAP paziņoja par vienkāršas, bet efektīvas struktūras izveidi, lai uzlabotu reālā laika politikas koordināciju starp Komisijas

dienestiem krīzes situācijās ārpus Eiropas Savienības. Tas arī stiprinās un konsolidēs lēmumu pieņēmējiem paredzētās informācijas plūsmu, maksimizēs sinerģiju un papildināmību starp dažādajiem Kopienas instrumentiem, kas tiek izmantoti reaģēšanai uz krīzēm un katastrofām, kā arī atbalstīs ģeogrāfisko dienestu darbu. Tā strādās, lai uzlabotu saziņas kanālus ar dalībvalstīm un Padomes sekretariātu. Šī struktūra arī konsolidēs un stiprinās Komisijas nozaru politiku, nodrošinot speciālās zināšanas reaģēšanā un krīzēm un katastrofām attiecībā uz trešām valstīm¹³.

Turklāt Komisijas mērķis būs stiprināt koordināciju ar Padomes Ģenerālsekretariātu,

- iesniedzot priekšlikumus, kas uzlabotu krīzes pārvarēšanas koordinācijas grupu darbu, kuras paredzētas ES krīžu pārvarēšanas procedūrās, ko 2003. gada februārī atbalstījusi Politikas un drošības komiteja;
- uzlabojot informācijas apmaiņu ar Padomes Kopīgo situāciju centru un daloties ar attiecīgajām Komisijas rīcībā esošajām spējām;

Lai uzlabotu informācijas apriti par Kopienas un divpusējo palīdzību ārkārtas situācijās, Komisija

- izstrādās priekšlikumus par pastāvīgas kontaktpunktu sistēmas izveidi dalībvalstu atjaunošanas palīdzības aģentūrās, pamatojoties uz pilnvarām, kas Komisijai jau dotas informācijas apstrādes centru ierīkošanai Irākā un palīdzībai pēc cunami.

4.2. Apgāde un iepirkums

ES spēja uzsākt sarežģītas misijas, reaģējot uz katastrofām vai krīzēm, prasa lielas apgādes un elektrosakaru, drošības, iepirkumu un administratīvā un finansiālā atbalsta jaudas.

Tomēr šāda prasība neattiecas vienīgi uz krīzes situācijām. Svarīgas Kopienas finansētas programmas, piemēram, vēlēšanu novērošana (katru gadu norisinās 8–10 plašas misijas), saskaras ar līdzīgām problēmām un līdzīgām grūtībām to risināšanā.

Kopienas programmas ļauj sniegt virkni dažādas elastības un efektivitātes pakāpes atbilžu uz šīm vajadzībām. Veicot ES kopējās ārējās un drošības politikas (KĀDP) misijas, visi šie uzdevumi tiek deleģēti misijas vadītājam vai ES īpašajam pārstāvim, kas rīkojas savu personīgo pilnvaru robežās. Tādējādi misijas vadītāja pienākums ir iedibināt pilnīgu apgādes, finanšu vadības un iepirkuma funkcionēšanu papildus saviem galvenajiem politiskajiem uzdevumiem. Viņa darbību vada un pārbauda Komisija, kas saglabā kopējo finansiālo atbildību.

Komisija uzskata, ka pašreizējā kārtība ilgtermiņā nav noturīga un ka tā nespēj nodrošināt plānoto sarežģītu ES misiju apjoma pieaugumu. Tādēļ Komisijas priekšsēdētājs ir paziņojis, ka tiks turpināts darbs pie kopīgas apgādes un administratīvā atbalsta struktūras ārējām darbībām.

¹³ Sk. arī 3.3. punktu Komisijas Paziņojumā “Civīlās aizsardzības mehānisma uzlabošana” KOM(2005)137 galīgais, 20.04.05. Tas būs pilnīgi saskaņā ar Komisijas plānoto ARGUS sistēmu, savienojot visas Komisijas rīcībā esošās specializētās ātrās trauksmes izziņošanas sistēmas.

Šī struktūra nodrošinās laicīgu misijas administrāciju, apgādi un iepirkumu, pamatojoties uz 4.1. punktā minētajiem pasākumiem. Ņemot vērā šādas struktūras nozīmīgo ietekmi personāla jomā, Komisija izskatīs pilnīgi visas iespējas, ko tai dod jaunā Finanšu regula, ieskaitot Komisijas Biroja izveidi un Komisijas izpildaģentūras nodibināšanu¹⁴. Tā veiks izmaksu un ieguvumu analīzi, salīdzinot šos variantus ar iespēju saglabāt šīs funkcijas esošajiem Komisijas dienestiem. Komisija plāno līdz gada beigām iesniegt priekšlikumu budžeta lēmēj institūcijai.

Līdztekus šim darbam Komisija turpinās pārrunas ar Padomes Ģenerālsekretariātu un īstenos virkni saskaņotu pagaidu pasākumu, lai paātrinātu iepirkumu KĀDP misijām.

4.3. Īstenošanas spējas palielināšana un gatavošanās Stabilitātes instrumentam

Komisijas priekšlikumā par Stabilitātes instrumentu¹⁵ mēģināts racionalizēt Kopienas reaģēšanu uz katastrofām un krīzēm. Tas ir balstīts uz ideju finanšu resursus konsolidēt vienā integrētā instrumentā. Pēc tās pašas pieejas Komisija pakāpeniski konsolidēs savas iekšējās speciālās zināšanas saistībā ar instrumenta mērķiem un panāks nepieciešamo īstenošanas jaudu. Vienlaikus tā gādās par ātrās reaģēšanas mehānisma apgādes ar personālu pakāpenisku nostiprināšanu ar nolūku izstrādāt un izmēģināt projektu identifikācijas un īstenošanas metodiku topošā instrumenta vajadzībām.

5. PREVENTĪVO PASĀKUMU, AGRĪNĀS BRĪDINĀŠANAS UN GATAVĪBAS KATASTROFĀM PASTIPRINĀŠANA

5.1. Konteksts

Līdztekus ātrās reaģēšanas spējām jābūt katastrofu novēršanas, gatavības un trauksmes izziņošanas stratēģijai. Indijas okeāna cunami katastrofa ne vien spēji izcēla dienasgaismā vajadzību pēc efektīvām agrīnās brīdināšanas sistēmām, bet arī parādīja jautājuma politisko un tehnisko sarežģītību.

Kopienai ir plašs politikas un finansēšanas instrumentu klāsts, ko var likt lietā agrīnās brīdināšanas un trauksmes izziņošanas sistēmu izveidei. Patlaban tā dod ieguldījumu brīdināšanas sistēmās Indijas okeānā, Atlantijas okeānā un Vidusjūrā ar savām humānās palīdzības, attīstības, reģionālā atbalsta un pētniecības programmām. Tā arī apsver iespēju izveidot ĀKK-EK dabas katastrofu instrumentu (šo iniciatīvu pārskats atrodams II pielikumā). Jārisina jautājums par tādu piemērotu politikas satvaru, kurā šīs dažādās iniciatīvas varētu saskanīgi darboties. Tālab Komisija ir nodibinājusi pastāvīgu darba grupu, kur sapulcēti attiecīgās jomas politikas veidotāji, un ierosina turpmāk izklāstītās stratēģijas galvenos elementus.

Arī Padomē apspriešana notiek visdažādākajās formās, bet nav vienas tādas darba grupas, kurā kopīgi tiktu izskatīti agrīnās brīdināšanas un gatavības katastrofām politiskie, attīstības un tehnoloģiskie aspekti.

¹⁴ Finanšu regulas 54. pants.

¹⁵ KOM(2004) 630 galīgais, 29.9.2004.

Padome varētu apdomāt, kā vislabāk veicināt šo jautājumu stratēģisko apspriešanu un kā labāk tuvināt dalībvalstu politiku šajā ziņā.

5.2. Starptautiskās politikas līmenis

Komisijai bija svarīga loma, sagatavojot 2005. gada Pasaules konferenci par katastrofu mazināšanu, kas notika Kobē, un par savas stratēģijas sākumpunktu tā uzskata šajā konferencē pieņemto **Hjogo Deklarāciju un rīcības pamatplānu 2005.–2015. gadam**. Domājot par šo stratēģisko pamatplānu, Komisija īpaši uzsvērs šādas darbības:

- katastrofu briesmu samazināšanas iestrādāšana ilgtspējīgas attīstības politikā un programmās tajās valstīs, ko skārušas katastrofas;
- iestāžu, mehānismu un jaudas stiprināšana visos līmeņos, kas var uzlabot spēju pretoties briesmām un gatavību katastrofām gan Eiropas Savienībā, gan ārpus tās;
- uz cilvēkiem vērstas agrīnās brīdināšanas veidošana, labāka informācijas par briesmām un aizsardzību pārzināšana un apmaiņa, izglītošana un apmācība;
- katastrofu briesmu identificēšana, novērtēšana un uzraudzība, agrīnās brīdināšanas uzlabošana;
- riska izraisītāju faktoru samazināšana.

Komisija arī pastiprinās profilaktiskās darbības attiecībā uz vidi ar mērķi cīnīties pret ekoloģiskajām un dabas katastrofām.

5.3. EK atbalsts gatavībai katastrofām un agrīnajai brīdināšanai

Saskaņā ar starptautiski panākto konsensu Kopiena sekmēs riska daudzveidības pieeju agrīnajā brīdināšanā un trauksmes izsludināšanā un dos savu ieguldījumu visos posmos no atklāšanas līdz reaģēšanai. Kopumā Komisija mudinās reģionālās un apakšreģionālās organizācijas iesaistīties agrīnās brīdināšanas un trauksmes izsludināšanas sistēmu ieviešanā. Tā izvērtēs lūgumus ieguldīt valstu sistēmās līdztekus citām valsts attīstības prioritātēm.

Tā izmantos šādus resursus:

- humāno palīdzību un palīdzību attīstībai, koncentrējoties uz vietējo gatavību un valsts rīcību, saziņu ārkārtas situācijā un stāvokļa uzlabošanas plāniem, ieskaitot spēju paaugstināšanu valstu un reģionu līmenī katastrofas mazināšanai;
- finansējumu pētniecībai un attīstībai no Kopienas programmām “Globālās pārmaiņas un ekosistēmas”, “Kosmoss” un “Informācijas sabiedrības tehnoloģijas”. Tās sekmē metožu un modeļu izstrādi, briesmu novērtēšanu un prognozēšanu, ietekmes uz veselību, vidi, tautsaimniecību un sabiedrību novērtēšanu, Zemes novērošanu no pavadoņiem un uz tās virsmas, atbalstot aizsargātības analīzi un postījumu novērtēšanu, un riska pārvaldības tehnoloģiju attīstību;

- Kopīgā pētniecības centra zinātniskā potenciāla zinātnības nodošanu, kā arī operatīvo pakalpojumu sniegšanu, EK un Eiropas Kosmosa aģentūrai sadarbojoties Vides un drošības globālās uzraudzības (*GMES*) iniciatīvā;
- Komisijas Kopīgā pētniecības centra (ar ECHO finansējumu) sadarbībā ar OCHA izstrādātu īpašu instrumentu veicināšanu, piemēram, Globālā katastrofu trauksmes sistēma (*GDAS*), kas domāta informācijas par konkrētiem riskiem un katastrofām nodošanai reālajā laikā lēmumu pieņēmējiem un glābšanas dienestiem;
- Eiropas Standartizācijas organizāciju darbu un to spēju izstrādāt saskaņotus tehnoloģiju standartus, piemēram, attiecībā uz “mobilās apraides” izmantošanu, ļaujot valsts iestādēm izziņot trauksmi GSM tīklā.

Efektīva agrīnā brīdināšana ir atkarīga no zinātnes un atklāšanas tehnoloģiju sasaistes ar trauksmes izziņošanas un lēmumu pieņemšanas sistēmām gan valsts pārvaldes līmenī, gan starptautiskajā sabiedrībā. Viena no cunami gūtajām mācībām ir tāda, ka ievērojami jāuzlabo informācijas sistēmas, datu bāzes, satelītu un uz zemes esošo mērījumu tīkli. Šā darba zinātniskajos un tehnoloģiskajos aspektos Komisija savas programmas izstrādās ciešā sadarbībā ar starptautisko sabiedrību šādos forumos:

- **ANO Starptautiskajā katastrofu mazināšanas stratēģijā**, kurai būs svarīga loma starptautiskās tehnoloģiskās sadarbības un Hjogo katastrofu mazināšanas stratēģijas vispārīgāko elementu koordinācijas nodrošināšanā;
- **Zemes novērojumu grupā (*GEO*)**, kurā apvienoti zemes novērošanas sistēmu valstu un starpvalstu operatori, tostarp Eiropas Komisija, attiecīgās ANO struktūras un Starpvalstu okeanogrāfijas komisija. *GEO* nesen ir apstiprinājusi 10 gadu plānu, kas paredz ieviest Vispasaules Zemes novērošanas sistēmu tīklu (*GEOS*). Tas ir koordinēts visā pasaulē iekārtoto vietējās un distancētās novērošanas sistēmu tīkls. *GMES* novērošanas komponents būs milzīgs Eiropas ieguldījums *GEOS*.

6. ES IEDZĪVOTĀJU AIZSARDZĪBA UN PALĪDZĪBA TIEM

Cunami parādīja, cik svarīga ir paplašināta dalībvalstu sadarbība, sniedzot palīdzību Eiropas iedzīvotājiem, kurus skārusi smaga krīze. Komisija atbalsta Konsulāro jautājumu grupas darbu saistībā ar konsulārās sadarbības stiprināšanu un Policijas sadarbības darba grupas darbu pie tā, lai tiktu veidots koordinēts ES mehānisms katastrofu upuru identificēšanai. Komisija sniegs finansiālu atbalstu šim darbam no savas vispārējās programmas “Drošība un brīvību nodrošināšana”. Zināmu ieguldījumu varētu dot arī Kopienas civilās aizsardzības mehānisms.

Arī sagatavošanas darbi Konstitūcijā paredzētā Eiropas Ārējās darbības dienesta izveidei dos iespēju apsvērt vairāk institucionalizētas konsulārās sadarbības formas.

7. SECINĀJUMI

Padome, Eiropas Parlaments, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja un Reģionu komiteja tiek aicinātas ņemt vērā to, cik stipras un dziļas ir Kopienas spējas un gatavība reaģēt uz katastrofām un krīzēm. Tās tiek aicinātas apstiprināt šajā

paziņojumā izklāstītos pasākumus šo spēju stiprināšanai, kā arī strādāt kopā ar Komisiju, lai šajā jomā nodrošinātu ES ārējo darbību saskaņotību politikas un operatīvajā līmenī.

I pielikums
Progresu ziņojums par Komisijas veiktajām darbībām, reaģējot uz Āzijas 2004. gada
26. decembra cunami

1. IEVADS

- 1.1. Padome 2005. gada 31. janvārī pieņēma ES Rīcības plānu saistībā ar 2004. gada 26. decembra cunami. Komisija aicināja 25.–26. aprīļa Vispārējo lietu un ārējo attiecību padomi (VLĀAP) izvērtēt notikumu gaitu. Šajā paziņojumā Padomei vēstīts par Komisijas paveikto, sniedzot savu ieguldījumu ES Rīcības plāna īstenošanā, gan ar humāno un atjaunošanas palīdzību, gan virkni līdzīgu palīdzības pasākumu.
- 1.2. Cunami bija viena no ļaunākajām dabas katastrofām vēsturē. Tika izpostītas lielas Šrilankas un Maldīvu salu joslas, kā arī Indonēzijas, Indijas un Taizemes piekrastes zonas. Pēc trim mēnešiem ir noskaidrots traģēdijas faktiskais mērogs. Aptuveni 300 000 cilvēku ir gājuši bojā, un mazliet vairāk nekā miljons cilvēku ir palikuši bez pajumtes.
- 1.3. Reakcija uz šo cunami bija unikāla, no vislabākās puses izrādot humānumu. Vietējie iedzīvotāji drosmīgi saliedējās, glābjot savus kaimiņus un tūristus. Starptautiskā sabiedrība, tostarp ES, ātri steidzās valstīm palīgā, sniedzot apgādes, humāno un ilgtermiņa atjaunošanas palīdzību. Ziedotāji apsolīja aptuveni 5,4 miljardus euro. ES bija lielākais ziedotājs, solot aptuveni 1,5 miljardus euro. Milzīgi bija arī privātpersonu ziedojumi tieši NVO — aptuveni 1,9 miljardi euro. Uzzinot par cunami 2004. gada 26. decembrī, Komisija bija viena no pirmajām organizācijām, kas nekavējoties iedarbināja Kopienas civilās aizsardzības mehānismu un apstiprināja lēmumu par humānās palīdzības finansējumu. Pirmo palīdzības pieprasījumu visām dalībības valstīm izsūtīja Kopienas Civilās aizsardzības mehānisma operatīvais centrs – Uzraudzības un informācijas centrs (UIC). Dalībvalstis dāsni reaģēja uz šo lūgumu. Lai gan visas Eiropas Savienības dalībvalstis ir sniegušas kāda veida ieguldījumu tūlītējai palīdzībai, 16 dalībvalstis plus Bulgārija un Rumānija sniedza palīdzību, izmantojot Kopienas mehānismu.
- 1.4. ECHO un tā Sarkanā Krusta, ANO un NVO partneri ir palīdzējuši novērst vēl lielāku traģēdiju, sniedzot ātru humāno palīdzību. Tomēr vēl ir pāragri sniegt visaptverošu novērtējumu par Komisijas reakciju ārkārtas situācijas laikā. Tagad tiek plānota plaša atjaunošanas palīdzība, un, ja dalībvalstis to apstiprinās, palīdzība tiks sniegta gada otrajā pusē.
- 1.5. Tomēr grūtības tikai sākas, un daži riski jau ir noskaidroti, īpaši simtiem uz vietas esošo organizāciju sliktā koordinācija, ierobežotā palīdzības pieņemšanas spēja, ņemot vērā projektu ietvaros sniegtās palīdzības lielo apjomu, kā arī palīdzības piegāde Ačehas un ziemeļu un austrumu Šrilankas konflikta zonām. Komisija veic pasākumus efektīvas un lietderīgas ilgtermiņa atjaunošanas nodrošināšanai šajā sarežģītajā situācijā, bet turpmāk šis uzdevums prasīs daudz pūļu un Komisijai ir tajā jāiesaistās uz ilgu laiku.

2. HUMĀNĀ PALĪDZĪBA

- 2.1. Komisija reaģēja tajā pašā katastrofas dienā, apstiprinot 3 miljonus euro humānās palīdzības saskaņā ar primāro ārkārtas situāciju kārtību. Tā bija pirmais ziedotājs, kas reaģēja. Līdz februāra vidum palīdzībai Indonēzijai, Šrilankai, Maldīvu salām, Indijai un Taizemei tika piesaistīti 103 miljoni euro, kas nodrošināja ne vien īslaicīgu palīdzību, bet arī neliela mēroga rehabilitācijas darbības, lai iedzīvotāji atsāktu savas vienkāršākās iztikas pelnīšanas darbības.
- 2.2. ECHO ārkārtas situācijas līdzekļu piešķiršana Starptautiskajai Sarkanā Krusta federācijai un Sarkanā Pusmēness biedrībai (*IFRC*) ļāva nekavējoties uzsākt ārkārtas situācijas operāciju, apmierinot 500 000 zemestrīcē un cunami smagi skartu bezpalīdzīgu un bez pajumtes palikušu cilvēku neatliekamās vajadzības, cita starpā nodrošinot ārkārtas patvērumu un citus nepārtikas priekšmetus, ģimeņu komplektus un neatliekamās medicīniskās palīdzības komplektus. Ar ECHO atbalstu Pasaules Veselības organizācija (PVO) nosūtīja vienības veselības pasākumu veikšanai krīzes situācijās, bet Pasaules Pārtikas programma (PPP) saņēma atbalstu, lai palielinātu apgādes iespējas pārtikas un nepārtikas krājumu izdalē, paplašinot noliktavas, palielinot sauszemes un aviotransportu un cilvēkresursus. Reģionāliem projektiem tika piešķirts kopumā 20,6 miljoni euro.
- (a) Indonēzijai tika piešķirti 36 miljoni euro. Pie atbalstu saņēmušajām darbībām pieder PVO agrīnās slimību brīdinājuma sistēmas izveidošana; pieejamības nodrošināšana primārajiem veselības pakalpojumiem un psiholoģiskajai palīdzībai 90 000 cilvēkiem; 20 bērnu centru izveide, lai reģistrētu, atrastu un nodotu atpakaļ ģimenēm nošķirtus bērnus vai bērnus, kuri bijuši bez vecāku uzraudzības; piekļuve nekaitīgam ūdenim un sanitārijai, kā arī pārtikas izdale aptuveni 150 000 cilvēkiem; noietnēs dzīvojošo cilvēku dzīves apstākļu uzlabošana, vienlaikus palīdzot arī tiem, kuri vēlas atgriezties savā dzīvesvietā, lai atjaunotu mājas un atsāktu lauksaimniecību un zivsaimniecību.
- (b) Šrilankai tika piešķirti 28,27 miljoni euro. ECHO darbība ietver PPP pasākumus, nodrošinot ar pārtiku 748 000 cilvēkus, sniedzot īpašu aprūpi grūtniecēm un bērniem, pārtiku un naudu darba plāniem pamata infrastruktūras atjaunošanai; palīdzību ar NVO starpniecību, lai nodrošinātu pagaidu mājvietas, pārtiku, nekaitīgu ūdeni, saimniecības piederumus un sanitāriju vairāk nekā 150 000 noietnēs dzīvojošajiem cilvēkiem; palīdzību 150 000 ģimenēm atjaunot savu saimniecību zvejošanas un lauksaimniecības nozarēs; mobilās veselības klīnikas; psiholoģisko palīdzību; speciālu medicīnisko aprūpi cilvēkiem ar īpašām vajadzībām.
- (c) Maldīvu salām tika piešķirti 2,73 miljoni euro. ECHO atbalsta Apvienoto Nāciju Organizācijas Starptautisko bērnu fondu (UNICEF) un Apvienoto Nāciju Organizācijas Attīstības programmu (UNDP), ierīkojot ūdenstvertnes izpostītajās skolās, remontējot mazapjoma kanalizācijas tīklus, atjaunojot dzesēšanas telpas un saldētavas izpostītajās slimnīcās un palīdzot pārvietotajām ģimenēm saremontēt savas mājas un atsākt darbības zvejniecības un lauksaimniecības nozarēs. Indijai piešķirti 10 miljoni euro, un tur ECHO partneri palīdz aptuveni 8700 neaizsargātām zvejnieku ģimenēm, atjaunojot mazos kuģītšus un nodrošinot zvejniecības piederumus, kā arī sniedzot psiholoģisko palīdzību, dzeramo ūdeni, darbarīkus, celtniecības materiālus un

atbalstot sievietes un kopienas, kuras strādā ar zivsaimniecību saistītās nozarēs. Visbeidzot, 0,5 miljoni euro piešķirti Taizemei, kur palīdzība tiek sniegta aptuveni 2000 zvejniekiem un sievietēm, kas pieder pie visneaizsargātākajām iedzīvotāju grupām.

- 2.3. Attiecībā uz koordināciju Komisija apzinās iespējamo problēmu, ko efektīvai palīdzības sniegšanai var radīt palīdzības un rehabilitācijas pasākumos iesaistīto humāno organizāciju lielais skaits, tādēļ tā ir apstiprinājusi vairākus pasākumus, lai pastiprinātu ANO kā starptautiskās humānās palīdzības pasākumu koordinēšanas pilnvarotās institūcijas lomu. Pirmkārt, Komisija ir piešķirusi vairāk kā 50 % tās humānās palīdzības līdzekļu ANO Konsolidētā aicinājuma procesa atbalstam; otrkārt, Komisija ir piešķirusi vairāk nekā 6 miljonus euro ANO aģentūrām, kuras ir tieši atbildīgas par humānās palīdzības koordinēšanu; treškārt, ECHO ir finansējis Humānās informācijas centru izveidi, ar ko nodarbojas OCHA (Humānās palīdzības koordinācijas birojs), un ir aktīvi piedalījies (vienlaikus lūdzot piedalīties arī savus partnerus) vispārējās un nozaru koordinēšanas sanāsmēs notikuma vietā.
- 2.4. Pēc cunami ECHO nekavējoties nosūtīja savus uz vietas esošos ekspertus, kas atradās Bangkokā un Indijā. Kopš tā laika tas ir stiprinājis savas klātienēs novērtēšanas un uzraudzības spējas Dienvidāzijā. Janvārī tika atvērti divi klātienēs biroji – Banda Ačehā un Kolombo, un katrā no tiem strādā 2 uz vietas esoši eksperti. Turklāt jau esošie biroji Džakartā, Bangkokā un Deli tika pastiprināti ar vēl 4 ekspertiem. Vēl 2 eksperti pirmajā krīzes posmā tika piesaistīti no reģionālajiem birojiem Āfrikā un Latīņamerikā. Reaģējot uz cunami, kopumā tika piesaistīti apmēram 20 eksperti.

3. SAIKNE STARP PALĪDZĪBU, REHABILITĀCIJU UN ATTĪSTĪBU

- 3.1. Ir svarīgi, lai būtu pēc iespējas viengabalaināka saikne starp sākotnējo humāno palīdzību un rehabilitācijas un atjaunošanas posmiem. Šī “saikne starp atbalstu, rehabilitāciju un attīstību” (SARA) ir pamatā ES reakcijai uz ārkārtas notikumiem.
- 3.2. SARA pieeja tika iedzīvināta iepriekš aprakstītajās ECHO finansētajās operācijās. Īstermiņa rehabilitācijas pasākumi ilgs līdz 2006. gada beigām, ļaujot Eiropas Komisijas attīstības palīdzībai turpināt sasniegto humānās palīdzības posmā.
- 3.3. ECHO uzņemoties šo darbu ārkārtas situācijas un rehabilitācijas posmos, nozīmīgs Komisijas atjaunošanas finansējums tiks ieguldīts ilgtermiņa kopienas atjaunošanas un eksistences līdzekļu atbalstam. Šrilankā un Maldīvu salās tiks finansēti atsevišķi projekti, kas tieši veicinās šo SARA saikni. SARA tiks piemērota, izmantojot trasta fondu atbalstu vietējo kopienu līmeņa projektiem, kuros piedalīsies Komisija. Cunami radītās ilgtermiņa sekas tiks aplūkotas nākamās paaudzes valsts stratēģijas dokumentos, kuri pašreiz tiek gatavoti.
- 3.4. Visbeidzot, uz vietas esošie Komisijas pārstāvji iesaistās dialogā ar NVO partneriem, lai nodrošinātu SARA saiknes izveidošanu ilgtermiņa projektos, kurus finansē no to resursiem.

4. REHABILITĀCIJA UN ATJAUNOŠANAS PALĪDZĪBA

- 4.1. Ārkārtas situācijas posms ir bijis veiksmīgs – cietušie ir saņēmuši pajumti un palīdzību, izvairoties no slimību draudiem. Tagad ir būtiski atjaunot cietušos rajonus un ļaut kopienām atsākt parasto dzīvi. To darot, ir jāveicina šo reģionu ilgtspējīga attīstība.
- 4.2. Šajā reakcijā ir iekļauta pieredze, kas gūta reakcijā uz iepriekšējām katastrofām, piemēram, *Gujarat* un *Hanshin-Awaji* zemestrīcēm, īpaši nepieciešamība uzmanīgi plānot un neizlaist no uzmanības loka attīstībā esošas situācijas (piem., dabas, klimatiskas, politiskas vai citas), akcentējot valdības vadību un koordināciju, vietējās sabiedrības iesaistīšanu un elastīgas īstenošanas procedūras.
- 4.3. Džakartas Ziedotāju konferencē, kas notika 2005. gada janvārī, Eiropas Komisijas priekšsēdētājs apsolīja 350 miljonus euro ilgtermiņa atjaunošanas atbalstam. Tagad tas ir ieplānots, un Cunami indikatīvās programmas priekšlikums ir nodots dalībvalstīm apstiprināšanai, savukārt 2005. gada budžetā tiek sagatavoti nepieciešamie grozījumi. Ir noteikti projekti, kas tiek pakāpeniski uzsākti saskaņā ar Ātrās reaģēšanas mehānismu.
- 4.4. Komisijas atjaunošanas palīdzība mērķtiecīgi pievērsīsies valstīm, kuras ir visvairāk cietušas un kurām palīdzība vajadzīga visvairāk, proti, Indonēzijai, Šrilankai un Maldīvu salām, piešķirot papildu finansējumu reģionālajām darbībām, piemēram, videi (piekrastes zonas) un agrīnās brīdināšanas sistēmu izvietojumam. Pārējās valstis, tostarp, Indija, Taizeme un Malaizija, plāno veikt atjaunošanu pašas. Tomēr Indija un Taizeme ir guvušas patiesu labumu no humānās palīdzības, un visas minētās valstis var saņemt reģionālo palīdzību, piemēram, atbilstīgi 15 miljonus euro vērtajai *Pro Eco* cunami programmai, un tās gūs labumu no virknes netiešu pasākumu.
- 4.5. Pasaules Bankas un citu organizāciju veiktais vajadzību novērtējums ir pamatā palīdzības sadalei starp valstīm un valstu iekšienē, lai nodrošinātu godīgu un vienlīdzīgu palīdzības sadali pēc skaidru vajadzību un palīdzības saņemšanas spēju principiem. Piešķirumi no Kopienas budžeta provizoriski ir Indonēzijai (200 miljoni euro), Šrilankai (95 miljoni euro) un Maldīvu salām (16 miljoni euro). Pārējie līdzekļi no 350 miljoniem euro provizoriski sadalīti šādi: *Pro Eco* cunami programma (15 miljoni euro), Ātrās reaģēšanas mehānisma projekti (12 miljoni euro) un reģionālais un horizontālais instruments (12 miljoni euro).
- 4.6. Komisijas palīdzību saņemošās programmas un projekti pamatojas uz attiecīgo valstu valdību sagatavotajiem valsts atjaunošanas plāniem. Tie ir izstrādāti arī tā, lai nodrošinātu taisnīgu palīdzības sadali visiem cietušajiem iedzīvotājiem. Ņemot vērā cunami postījumu raksturu, programmas pievērsas trim jomām: i) cietušo rajonu rekonstrukcija, tostarp māju un sabiedriskās infrastruktūras, piemēram, skolu un klīniku, atjaunošana, lai cietušās kopienas varētu atkal darboties, un atbalsts veselības un izglītības sistēmām; ii) iztikas līdzekļu atjaunošana, lai atsevišķi cilvēki un viņu ģimenes varētu atkal atsākt iztikas gūšanu un dzīvot ierasto dzīvi; un iii) lielākas infrastruktūras, īpaši ceļu, atjaunošana, lai piekrastes tautsaimniecība varētu atkal pienācīgi darboties. Pienācīgi tiks ņemtas vērā arī vides intereses.
- 4.7. Galvenie šīs atjaunošanas palīdzības saņēmēji būs skartās vietējās kopienas un visas tās provinces, kurās šīs piekrastes kopienas atrodas. Mērķa grupas ietvers zvejniekus,

vietējos uzņēmumus un iedzīvotājus kopumā, uzsvāru liekot uz visvairāk neaizsargātiem/atstumtiem iedzīvotājiem, īpašu uzmanību pievēršot sievietēm un bērniem. Saņēmējs būs arī tūrisma nozare, jo tā ir īpaši cietusi, bet tam būs izšķiroša loma piekrastes tautsaimniecību atjaunošanā. Plašākus projektus, kuru nolūks ir tūrisma atsākšanas veicināšana (piem., reklāmas un veicināšanas kampaņas), finansē no valstu budžetiem, kā arī citi ziedotāji, tostarp ASV un Pasaules Banka.

- 4.8. Nekad agrāk neviens reģions nav saskāries ar šādām koordinēšanas grūtībām sakarā ar iesaistīto ziedotāju (aptuveni 70) un NVO (vairāk par 300) lielo skaitu un milzīgajām naudas summām (aptuveni 5,4 miljardi euro publisko un 1,9 miljardi euro privāto ziedojumu). Valdības, ziedotāju un NVO veikuma koordinēšanas nodrošināšana ir galvenais elements, kas nosaka visa atjaunošanas pasākuma izdošanos vai neizdošanos.
- 4.9. Komisija sniedz dažādu ieguldījumu koordinēšanas uzlabošanā. Pirmkārt, tā savas darbības izraugās, ņemot vērā koordinēšanas veicināšanu – visas programmas sakņojas katras valdības pašas rīcības plānos, un Komisija lielāko daļu finansējuma novirza caur trasta fondiem, kuros sagrupējot ziedotāju līdzekļus, var ievērojami atvieglot koordinēšanu. Otrkārt, Komisija aktīvi piedalās valstu koordinēšanas mehānismos un dažos gadījumos palīdz uzlabot vietējo kopienu konsultēšanu attiecībā uz atjaunošanas plāniem, piemēram, Ačehā. Treškārt, Komisijas pārstāvji attiecīgajā valstī veido apspriedes ar lielajām starptautiskajām NVO, kurām ir ievērojams pašu finansējums, attiecībā uz to līdzdalību koordinēšanā un trasta fondu mehānismos.
- 4.10. Ceturtkārt, atbildot uz Padomes lūgumu koordinēt atjaunošanu no paša sākuma, Komisija palielina ES līmeņa darbības, meklējot veidus, kā to padarīt par ES koordinēšanas paraugu un nodrošināt atbilstošu Eiropas Savienības lomas redzamību. Komisija ir izveidojusi virtuālu tīklu, kas sabiedrībai ļauj uzraudzīt Komisijas un dalībvalstu solītos līdzekļus un finansējuma lēmumus rehabilitācijas un atjaunošanas palīdzībai cunami cietušajām valstīm. Ačehā tiks izveidota “Eiropas māja”, lai koordinētu un veicinātu kopīgas ES dalībvalstu un Komisijas darbības. Ņemot vērā ES finansējuma pārsvaru trasta fondos gan Indonēzijā, gan Šrilankā, tiek pieprasīta atbilstoša Eiropas Komisijas/ES pārstāvība to pārvaldības struktūrās.
- 4.11. Tas, ka Komisija izmanto trasta fondus, nav domāts tikai koordinēšanas veicināšanai. Tas arī palielinās Komisijas pasākumu lietderību (viena veida procedūru kopums visiem iesaistītajiem ziedotājiem) un, sagrupējot to ar citiem ES ziedotājiem, atjaunošanas procesā sniegs ES lielāku stratēģiskās politikas ietekmi iepretim valdībām. Izveidojot saziņas kanālus starp centrālo valdību un konflikta provinču iestādēm, trasta fondi varētu ievērojami celt palāvību un palīdzēt atrisināt šo reģionu ieilgušos konfliktus.
- 4.12. Trasta fondiem raksturīgā lietderība un koordinācija palīdzēs arī pārvarēt ierobežoto palīdzības saņemšanas spējas problēmu, kas kļūs aktuāla, kad mazattīstītām vietējām pārvaldes struktūrām tiks novirzīts liels palīdzības apjoms. Komisija arī pievēršas palīdzības saņemšanas spējas problēmai, rīkojoties ilgāka laika perspektīvā (saistības divu gadu garumā un ilgāks izmaksu posms), stiprinot administrācijas (tādējādi sekmējot saņemšanas spējas) un neiejaucoties jomās, kas ir citu ziedotāju uzmanības lokā.

- 4.13. Cunami skartie rajoni Indonēzijā un Šrilankā ir bijuši un joprojām ir konflikta zonas. Pastāv iespēja, ka spriedze var pastiprināties, ja tiek ignorētas pēckonflikta vajadzības. Lai gan visi šo konfliktu risinājumi ir vienīgi pašu iesaistīto valstu ziņā, ES cenšas palīdzēt politiskajā līmenī abās valstīs, piemēram, izmantojot ES līdzpriekšsēdētāju procesu Šrilankā. Komisija nodrošina arī papildu konflikta risināšanas palīdzību, izmantojot Ātrās reaģēšanas mehānismu (ar ko finansē vidutāja darbības Ačehā) un citas valsts programmas, kas nepieder šai cunami akcijai, piemēram, Ziemeļaustrumšrilankas kara skarto rajonu atjaunošanas programmu. Visbeidzot, Komisija nodrošina to, ka tās palīdzība ir konfliktjutīga – piemēram, tiks izmantota visplašākā “cunami skarto” reģionu definīcija, un vietējo kopienu un provinču līdzdalība trasta fondos atvērs saziņas kanālus un viesīs uzticību pušu starpā.
- 4.14. Atskaitīšanās par palīdzības līdzekļu izmantošanu tiek nodrošināta visos līmeņos. ECHO to pieprasa savos partnerības nolīgumos ar NVO. Tiek nodrošināta bieža humānās palīdzības projektu pārraudzība, un ECHO 2005. revīzijas plānā ir iekļauti visi cunami projekti. Trasta fondu un tiešo projektu atbilstoša pārraudzība un revīzija (ko pārsvarā veiks Pasaules Banka) nodrošinās rūpīgu un efektīvu atjaunošanas fondu finanšu pārvaldību.

5. PARTNERĪBAS

- 5.1. VLĀAP 31. janvārī pieņemtais ES Rīcības plāns pievērta īpašu uzmanību dalībvalstu centieniem iedrošināt partnerību veidošanu starp reģioniem, pilsētām un publiskiem vai privātiem uzņēmumiem. Kad vien iespējams, Komisija atbalsta šādus centienus, jo īpaši saistībā ar slimnīcu partnerību veidošanu, lai palīdzētu valdībām atjaunot svarīgākos pakalpojumus vispārējās klīnikās, slimnīcās, laboratorijās un mazākās ambulancēs. Tas, saskaņojot ar ES prezidentūru, veicinātu palīdzības izmantošanu pēc PVO veiktā novērtējuma. Līdzīgi, Komisijas 2005. gada 17. martā apstiprinātā Āzijas *Pro-Eco* cunami programma atbalstīs projektus, kas izveidoti partnerībā starp nevalstiskiem dalībniekiem, valsts, reģionālajām un vietējām iestādēm no dalībvalstīm un cietušajām valstīm tādās jomās kā piekrastes zonas pārvaldība, pilsētvides plānošana, transports, ūdensapgāde un sanitārija.
- 5.2. ECHO 2005. gada 18. martā parakstīja asinējuma vienošanās ar vairāk nekā 30 NVO un starptautiskām organizācijām par humānās palīdzības sniegšanu cunami cietušajiem iedzīvotājiem. ECHO pilnībā izmantoja savas ilgtermiņa attiecības ar NVO, lai izvēlētos visvairāk pieredzējušos un efektīvākos partnerus, kas nekavējoties varētu īstenot Komisijas ārkārtas darbības.

6. PAPILDU PASĀKUMI

- 6.1. Pēc cunami nodarītajiem postījumiem Komisija un EIB nekavējoties sāka izskatīt iespēju, ka EIB varētu izveidot ilgtermiņa aizdevuma instrumentu, lai palīdzētu finansēt atjaunošanas darbus, kā arī devās kopīgās vizītēs uz skarto reģionu. Ņemot vērā publisko un privāto starptautisko ziedotāju sniegtā finansējuma milzīgo un negaidīto apjomu, lielākā daļa cietušo valstu infrastruktūras atjaunošanas vajadzību tiks apmierināta no pieejamajām subsīdijām un ārkārtīgi izdevīgā aizdevumu finansējuma. Tas apstiprinājās kopīgajās vizītēs. Tādēļ Komisija uzskata, ka EIB

būtu jānudina sniegt aizdevumus projektiem cunami cietušajās valstīs no atlikušajiem resursiem saistībā ar tās Āzijas un Latīņamerikas (ĀLA) mandātu. ĀLA mandāts aptver visas cietušās valstis, izņemot Maldīvu salas. Tādēļ Komisija gatavojas izteikt priekšlikumu grozīt patreizējo Padomes lēmumu, pievienojot Maldīvu salas palīdzības saņemšanai atbilstīgo valstu sarakstam. Komisija līdz ar EIB aizdevumiem pēc vajadzības varētu sniegt subsīdijas kopīgi noteiktiem projektiem.

- 6.2. Komisija ir uzsākusi īstenot vairākus ar tirdzniecību saistītus pasākumus, kas paredzēti, lai attiecīgajām valstīm uzlabotu piekļuvi ES tirgum. Šādas darbības minētajām valstīm ļautu paplašināt to eksportu nediskriminējošā veidā atbilstoši PTO saistībām. Jo īpaši Komisija ir cieši sadarbojusies ar dalībvalstīm un Eiropas Parlamentu, lai paātrinātu jaunās ES Vispārējo preferenču sistēmas (VPS) stāšanos spēkā, lai tās priekšrocības varētu saņemt jau agrīnākā posmā. Pateicoties tarifu koncesijām, jaunais režīms cunami skartajām valstīm atvērs aptuveni 3 miljardu euro vērtu jaunu tirdzniecības plūsmu. Komisija ir arī darījusi zināmu savu gatavību pārskatīt to uzņēmumu lietas, kuriem piemēroti ES tirdzniecības aizsardzības pasākumi, ja šie uzņēmumi ir tieši cietuši no cunami.
- 6.3. Kā paziņots Rīcības plānā, 2005. gada 16. martā Komisija ir apstiprinājusi paziņojumu, kurā ierosina vienkāršot preferenciālas izcelsmes noteikumus un padarīt tos attīstībai draudzīgākus. Saskaņā ar jaunajiem noteikumiem, jaunattīstības valstis, tostarp cunami cietušās valstis, varētu labāk izmantot tarifu atvieglojumus, kurus ES tām piedāvā. Komisija arī strādā pie pasākumiem, kas īstermiņā var palīdzēt cunami cietušajām valstīm uzlabot to produktu piekļuvi ES tirgum.
- 6.4. Komisija ir nākusi klajā ar diviem ierosinājumiem, lai atbalstītu zivsaimniecības nozari cietušajās valstīs. Pirmā iniciatīva nodod ziedotāju rīcībā zivsaimniecības nozares ekspertu grupu, kas sniedz palīdzību cietušo valstu attiecīgajām iestādēm. Otrais ierosinājums, ko Padome pieņēma 2005. gada 16. martā, paredz to noteikumu atvieglojumus, kas regulē ES ekspluatāciju pārtraukušu zvejas kuģu nodošanu cietušajām valstīm. Tagad Komisija kopā ar Pārtikas un lauksaimniecības organizāciju (FAO) un attiecīgajām valstīm veic aptaujas, lai novērtētu, vai kuģi, kurus iespējams piegādāt, atbilst vietējām prasībām un apstākļiem. Šā pasākuma mērķis ir atjaunot zivrupniecību ilgtspējīgā un atbildīgā līmenī.
- 6.5. Tiesiskuma, brīvības un drošības jautājumu jomā ir uzsākts darbs pie pasākumiem, kas stiprina koordinēšanu saistībā ar katastrofas upuru identificēšanu un konsulāro un diplomātisko sadarbību starp ES dalībvalstīm. *AENEAS* programmas ietvaros iesniegtie priekšlikumi tiek izvērtēti, un var tikt sniegts atbalsts pilotprojektiem cilvēku tirdzniecības jomā.
- 6.6. Komisija cieši sadarbojās ar PVO, organizācijas rīcībā nododot plašu ES speciālo zināšanu klāstu veselības aizsardzības jomā. Uz cietušajiem reģioniem tika nosūtīti speciālisti epidemioloģijas jautājumos, un Komisija aktīvi iesaistījās reaģēšanas plānu īstenošanā saistībā ar PVO Globālā uzliesmojuma un reaģēšanas tīklu. Reaģējot uz cunami sekām Kopienas iekšienē, Komisija ātri aktivizēja Epidemioloģiskās uzraudzības un lipīgo slimību kontroles Kopienas tīkla agrīnās brīdināšanas un reaģēšanas sistēmu. Šī sistēma ir paredzēta informācijas apmaiņai starp dalībvalstu iestādēm un ārstiem par lipīgu slimību ieviešanas paaugstinātu risku.

7. SAGATAVOTĪBA KATASTROFĀM ĀZIJĀ

- 7.1. Ar ECHO starpniecību Eiropas Komisija atbalsta agrīnās brīdināšanas sistēmu un cunami cietušo valstu sagatavotības katastrofām novērtējumu, izvērtējumu un stiprināšanu. Kobē notikušajā Pasaules konferencē par katastrofu samazināšanu paziņotais ziedojums 2 miljonu euro apmērā OCHA/UNISDR (Starptautiskajai katastrofu samazināšanas stratēģijai) ar mērķi piešķirt skaidru vadošo koordinēšanas lomu ANO iniciatīvām šajā jomā. Līdzīgi, nākamajās dienās pēc cunami Komisija cieši sadarbojas ar OCHA un citiem partneriem (piemēram, Eiropas Kosmosa aģentūru), lai izveidotu informācijas sistēmu par cunami sekām. Komisijas Kopīgais pētniecības centrs koordinēja šīs sistēmas izveidošanu, kas palīdzības operāciju galvenajiem izpildītājiem nodrošināja informāciju no satelīta, kartes un novērtējumu par visu cietušo zonu.
- 7.2. Izmantojot “Sagatavotības katastrofām programmu”, ECHO turpinās atbalstīt vietējo kopienu projektus gatavībai katastrofām, ieskaitot atbalsta sniegšanu vietējo kopienu mēroga “uz cilvēkiem orientētām” agrīnās brīdināšanas sistēmām, informētības palielināšanai, apmācībai un neliela mēroga seku atvieglošanas pasākumiem Āzijā. Globālā katastrofu brīdinājuma sistēma, kas ir daļa no šiem centieniem, tiks attīstīta tālāk, lai tā būtu gatava cunami situācijām.
- 7.3. Sagatavotībai katastrofām tiks piešķirta īpaša uzmanība politiskajā dialogā starp ES un katastrofu varbūtībai pakļautām valstīm Āzijā; attiecībā uz agrīnās brīdināšanas sistēmas izveidošanu Indijas Okeāna reģionam papildus ECHO sniegtajam atbalstam ir paredzēta iespēja piesaistīt rezerves līdzekļus no Cunami indikatīvās programmas 2005.–2006. gadam, lai atbalstītu reģionālo pieeju globālajā ANO kontekstā. Pasākumiem jābūt vērstiem arī uz vietējo kopienu spēju veidošanu attiecībā uz saziņas infrastruktūru un saziņas plānošanu ārkārtas situācijās. Atjaunošanas programmu veidošanā un īstenošanā sistemātiski jāiekļauj arī riska samazināšanas pieeja.
- 7.4. Visās iniciatīvās attiecībā uz gatavību katastrofām nedrīkst aizmirst par milzīgo apdraudējumu, ko rada līdz šim nebijuša apjoma putnu gripas uzliesmojums. Papildus atjaunošanas pasākumiem pēc cunami pienācīga uzmanība jāpievērš putnu gripas kontrolei. Komisija ir veikusi virkni pasākumu saistībā ar plašo putnu gripas uzliesmojumu, kas joprojām norisinās Dienvidaustrumāzijā un jau ir nodarījis milzīgus zaudējumus ekonomikai, kuri novērtēti 8–12 miljardu euro robežās, un izraisījis apmēram 50 cilvēku nāvi. Šobrīd šķiet, ka putnu gripa ir kļuvusi par endēmisku slimību dažās Dienvidaustrumāzijas valstīs (tostarp Taizemē un Indonēzijā). Komisija jau ir nodrošinājusi zināmu ārkārtas tehnisku un finansiālu palīdzību attiecīgajām valstīm. Pēc starptautiskās konferences Vjetnamā 2005. gada februārī un pēc FAO un PVO vēršanās pie ziedotājiem šobrīd tiek pētīta iespēja piešķirt turpmāku palīdzību.

8. PĀRREDZAMĪBA UN PAREIZA FINANŠU VADĪBA

- 8.1. Komisija ir pilnīgi apņēmusies ļoti efektīvi un redzami izpildīt savas saistības.
- 8.2. ES ir lielākā ziedotāju grupa atjaunošanas darbiem pēc cunami, un tai jācenšas nodrošināt, lai sniegtā palīdzība tiktu pilnīgi izmantota paredzētajiem mērķiem.

Pirmkārt, Eiropas Komisija ir izveidojusi virtuālu tīklu, kas ļauj sabiedrībai pārraudzīt Komisijas un dalībvalstu apsolītos līdzekļus un finansēšanas lēmumus saistībā ar cunami, un šo tīklu var apskatīt Komisijas tīmekļa vietnē <http://europa.eu.int/comm/world/tsunami/index.htm> (skat arī 4. iedaļu iepriekš). Lai gan visi centrālie jautājumi tika noskaidroti marta sākumā, ir jāpaātrina dalībvalstu informācijas paziņošana par apsolītajiem līdzekļiem un finansēšanas lēmumiem. Attiecībā uz humāno palīdzību tiek izmantots esošais virtuālais tīkls (14 punktu sistēma).

- 8.3. Otrkārt, Ačehā tiks izveidota “Eiropas māja” nolūkā koordinēt un veicināt kopīgu ES dalībvalstu un Komisijas darbību, un Komisija rēķinās ar dalībvalstu pilnīgu sadarbību, lai to veiksmīgi īstenotu, no kā iegūtu vietējā sabiedrība.
- 8.4. Treškārt, jānodrošina arī pienācīga uzraudzība un novērošana pār līdzekļu izmantošanu, pienācīgi pārstāvēt Eiropas Komisiju/ES trasta fondu pārvaldības iestādēs gan Indonēzijā, gan Šrilankā. Kontroles un revīzijas mehānismi, kas paredzēti starp Komisiju un Pasaules Banku noslēgtajā pamat nolīgumā par trasta fondiem un līdzfinansēšanu, sniedz stingras garantijas attiecībā uz pareizu, lietderīgu un pārredzamu Kopienas līdzekļu pārvaldību.
- 8.5. Komisija ir ieviesusi stingras sistēmas, lai nodrošinātu Kopienas sniegtās palīdzības pareizu finanšu vadību. Tās ietver rūpīgu īstenošanas partneru atlasīšanu, sistemātisku notiekošo projektu novērošanu, ko veic eksperti klātienē, revīziju un ārēju paveiktā novērtējumu. Šos elementus pilnīgi piemēros cunami sakarā sniegtajai palīdzībai.
- 8.6. Ierosinātās programmas pārvaldība uzliks būtiskas saistības Eiropas Komisijas vietējām delegācijām Šrilankā un Indonēzijā. Šā iemesla dēļ Šrilankas delegācija tiek paplašināta, kļūstot par pilntiesīgu delegāciju. Indonēzijas delegācija nodibinās pārstāvniecību paredzētajā “Eiropas mājā” Ačehā.

II PIELIKUMS

KOPIENAS PROGRAMMAS AGRĪNAJAI BRĪDINĀŠANAI UN GATAVĪBAI KATASTROFĀM

1. INDIJAS OKEĀNS

ECHO ir ieguldījis 2 miljonus euro Starptautiskās stratēģijas katastrofu mazināšanai sekretariāta darbā, novērtējot un stiprinot agrīnās brīdināšanas sistēmas Indijas okeānā. Komisija ar interesi seko līdzi Starpvaldību okeanogrāfijas komisijas (*IOC*) darbam, veidojot agrīnās brīdināšanas sistēmu Indijas okeānā saskaņā ar mandātu, kas tai tika dots Kobes konferencē. Tā var izskatīt iespēju dot ieguldījumu šīs sistēmas finansējumā, ja tiktu izstrādāti īstenojami priekšlikumi, par ko ir vienošanās reģionā.

ECHO nākamajos divos gados ieguldīs apmēram 9,7 miljonus euro uz vietējām kopienām vērstos gatavības projektos Dienvidāzijā.

2. ĀFRIKAS, KARĪBU JŪRAS REĢIONA UN KLUSĀ OKEĀNA VALSTIS

Karību jūras reģiona valstis ir īpaši neaizsargātas pret tropu vētrām, un arī tās ir skāruši cunami. Kopiena no saviem līdzekļiem sadarbībai attīstības jomā iegulda 13,2 miljonus euro reģionālā uz radariem balstītā agrīnās brīdināšanas sistēmā un strādā pie 3 miljonu euro vērtā projekta, lai stiprinātu reģionālās spējas katastrofu pārvarēšanā. Tai ir 39 miljonu euro vērtā programma, lai stiprinātu jūras krasta aizsardzību Gajānā. ECHO turpinās un pilnveidos savu ilgstošo darbu, reģionā atbalstot gatavību katastrofām vietējo kopienu līmenī.

Klusajā okeānā Komisija ir iezīmējusi visu pieejamo rezerves finansējumu ("B" finanšu shēma) katastrofu novēršanai un gatavībai. Tā jo īpaši cenšas strādāt ar reģionālajām organizācijām un citiem ziedotājiem, lai pievērstos apdraudējumam no cikloniem.

Plašākā līmenī Komisija šobrīd apspriež ĀKK sekretariāta iniciatīvu izveidot dabas katastrofu instrumentu atbilstīgi Kotonū nolīgumam. Tas mērķtiecīgi pievērstos valstu spēju stiprināšanai, lai vadītu agrīnās brīdināšanas sistēmas un nodrošinātu pienācīgu trauksmes izziņošanu iedzīvotājiem.

3. VIDUSJŪRAS UN ATLANTIJAS OKEĀNA VALSTIS

Lai gan plūdu un zemestrīču trauksmes izziņošanas sistēmas ir izveidotas salīdzinoši labi, Vidusjūras reģiona valstīs ir paveikts maz attiecībā uz agrīno brīdināšanu, gatavību katastrofām un ārkārtas situāciju plāniem cunami gadījumā. Komisija paplašinās savu civilās aizsardzības apmācības programmu, iekļaujot tajā vingrinājumus saistībā ar cunami draudiem.

Izveidot dabas un cilvēka izraisītu katastrofu seku samazināšanas, novēršanas un pārvarēšanas sistēmu abos Vidusjūras krastos ir 2 miljonus euro vērtā *Euro Med Bridge* projekta mērķis.

4. PĒTNIECĪBA UN ATTĪSTĪBA UN ZINĀTNISKĀ SADARBĪBA

No Sestās un Septītās pētniecības pamatprogrammas līdzekļiem tiks turpināts finansējums ekspertu konsultatīvajām tikšanās (Globālo pārmaiņu un ekosistēmu pētniecības prioritāte). Pēc nesenajiem notikumiem īpaša uzmanība pievērsta pašreizējā stāvokļa, trūkumu un pētniecības vajadzību, kas saistās ar agrīnās brīdināšanas sistēmām, apzināšanai. Kopienas finansēta pētniecība dos ieguldījumu, lai labāk izprastu cunami, jo īpaši, veicot okeāna dziļu novērošanu, kā arī cunami sociāli ekonomisko ietekmi un sekas uz veselību un zemes izmantošanu.

Kopienas informācijas sabiedrības tehnoloģiju programmās ir paredzēti 40 miljoni euro projektiem, kas saistīti ar lokālu riska uzraudzības sensoru integrāciju un sabiedrības drošības apziņošanu, tostarp trauksmes izziņošanas mehānismiem apdraudētajām iestādēm un iedzīvotājiem, izmantojot visus attiecīgos plašsaziņas līdzekļus. Konkrēts uzaicinājums iesniegt projektus tiek izstrādāts ar mērķi attīstīt un demonstrēt cunami agrīnās brīdināšanas un trauksmes izziņošanas iespējas, kas būtu nozīmīgas Eiropai un Indijas okeāna reģionam. Šī pētniecība atbalstīs iepriekš minēto infrastruktūras attīstību nākotnē.

Ar Kopienas Pētniecības infrastruktūras programmu ir izveidots ātrdarbīgs globāls elektrosakaru tīkls, kas savieno starptautiskas pētniecības organizācijas un citas publiskas struktūras. Eiropas Kosmosa aģentūra un ANO satelītbirojs (UNOSAT) jau pilnīgi izmanto šos resursus (apmēram 60 miljonus euro gadā), tostarp arī reaģējot uz Indijas okeāna cunami. Komisija ir gatava nodot šos resursus lietošanā arī citām organizācijām, piemēram, lai atbalstītu agrīnās brīdināšanas centru Indijas okeāna reģionā.

Vides un drošība globālās uzraudzība (*GMES*) ir EK un Eiropas Kosmosa aģentūras iniciatīva, kas nodrošina satelītu un uz zemes esošus informācijas pakalpojumus. Tā turpinās dot ievērojamu ieguldījumu humānās palīdzības un katastrofu seku likvidēšanas programmās.

Paredzēti papildu atbalsta pasākumi un pētniecības un attīstības pasākumi, lai nodrošinātu IKT atbalstu Eiropas katastrofu mazināšanas politikai un izpētei. Tajos ietilpst:

- tehnoloģijas nodošana starp ES un cunami varbūtībai pakļautām valstīm un reģioniem ap Indijas okeānu, lai apmainītos ar paraugpraksi progresīvo informācijas un sakaru tehnoloģiju izmantošanā agrīnās brīdināšanas un trauksmes sistēmās, veicinot standartus un pielāgojot tos vietējām vajadzībām un apstākļiem;
- sadarbība ar specializētu institūtu valstīs ap Vidusjūru ar mērķi veicināt saskaņotu pieeju cunami agrīnajai brīdināšanai un trauksmei Vidusjūras baseinā;
- citi saistīti semināri un nozaru forumi ar mērķi novērst trūkumus esošajās agrīnās brīdināšanas un trauksmes izziņošanas tehnoloģijās, kā arī veicināt savietojamību.